

AZ UGRÁS

Éget a nándorfehérvári nap.

Én, Dugovics Titusz, a gyáva, itt állok legvédettebb helyünkön, a belső kaputorony huzatos csarnokában, és nézek kifelé. Félek: az ostrom reggel óta tart. A vastag falakon négy hatalmas boltív: a négy világtáj felé néz. Mindegy, melyikhez lépek, amit látok, ugyanaz.

Most vitézek rohannak le. Kiugranak a falra és futnak. Visszahúzódok. Nem nézek utánuk, nem bírom látni a harcot. Zúg a fejem a zajtól, a szemem sérti a fegyverek fénye.

Jó hűvös hely ez a kaputorony. A híreket vivők itt rohannak el. Ha jól szólok, amikor itt sűrögnek, néha nekem, a gyávának is megmondják, hogy áll az ostrom. Ez nekem fontos. Fontosabb, mint bárkinek a várban. Ettől függ félelmem foka.

Most ordítás harsan. Aztán hírnök rohan: a török elfoglalta a külső várat, mondja.

– Igaz? – kérdem.

Nem válaszol, rám se néz, rohan tovább.

Minden úgy történik, ahogyan előre tudtam. Hátralépek, a kőfalnak támasztom a vállam, és figyelem magam. Gerincem oszlopán hidegek futnak forró fejem felé, össze-összekoccan a fogam, pedig ezt nem akarom. Félek: a külső vár a töröké immár.

Hírt hoznak ismét: néhány tucat emberünk átállt a törökhöz. Ezt is tudtam, így szokott lenni, amikor vesztesre áll a csata. Neveket is mondanak. Ismer-

tem őket: gyávák voltak egytől egyig. De mások, mint én: ők bevallották egymásnak képtelenségüket a harcra, s hogy gyávák. Én erre nem vagyok képes. Én csak magamnak vallok félelmeimről. Ők átállottak, én ezt nem teszem. Meg minek is? Lehet, leöli őket a török. Nem bízhat bennük: árulók. Maradok hát, én, Dugovics Titusz, a gyáva.

Most, hogy tudom, végünk lesz hamar, izgatni kezd a harc. A kevés, ami hátra van. Kilépek óvatosan a mellvédre, nézelődni. Csillognak körül a fegyverek. Lenézek csupasz kezemre. Belém hasít: fegyvertelen vagyok. Indulok előre, legalább fegyverért, hogy ne legyek védtelen. Most elém lép egy török. Megnézem jól; fegyvere neki sincs. Elém lép. Felemelem a kezem, ahogy társaimtól láttam. Két felemelt kezem között az arcomba sújt. Fáradt a török: az ütés gyenge. Hátralépek. Ütni készülök. Ökölbe szorul a kezem. Nincs a török, társam egyetlen mozdulattal rúgta le. Az ütés helyét nem, szégyenét érzem.

Most hírt hoznak újra: száz válogatott vitéz kirontott az ellenséges vezérre. Felkoncolták őket.

No, a bátrak, az ostobák. Itt mindenki azt hiszi, az a hős, aki kirohan, leöl négy törököt és meghal. Nem: aki itt marad, harcol a törökkel és él. Aki meghal, nem hős. Ezt mind én, a gyáva tudom. A bátrakkal nem lehet beszélni. Ha egyetlen bátor olyan okos volna, mint a gyávák közül sokan, megfordíthatná a csata sorsát.

A falon görbe kard. Felveszem. Lépek előre. Megint török áll előttem. Lenéz kardomra, düh villan izzadt homloka alatt. Felemeli fegyverét, megforgatja, cse-

lez, belém hasít az első riadalom: nem tudom, mit kell tenni, most lesújt, kardja éle vállamba tép. Hát-raugrok, vissza, be az ablakon.

Fiatal ember áll mellettem, arca csodálva néz.

– Sebes vagyok, fiam – mondom. – Szerezz vizet s kötést!

Ép kezemmel szorítom a vállam. A kard még kezemben. Leteszem most: nem tudom használni. Vizet hoznak. Mossák a sebemet. Büszkén viselem a fehér kötést.

Most hírt hoznak: a balszárnyon Kapisztrán kiállt egyedül. Azok hiába lőtték nyilaikat, Kapisztrán sértetlen maradt. Arcáról villámok szakadtak, mondják, azok pedig bölgve, megverve nem tudtak megállni színe előtt. A hírnök átszellemült arccal beszél.

– Fene az anyádba! – mondom. – Könnyű Kapisztránnak! Neki villámokat szór az arca! De én? – kiáltom, és a hírnök nincs sehol.

Egyetlen hely maradt: ez itt, várunk legbelső része. Minden egyéb a töröké. Én itt állok a szürkületben, és már rég nem félek. A megváltoztathatatlan nem félelmet, nyugalmat ad.

Most harcolni volna kedvem, nem tudok. Élni volna kedvem: időnk fogy. Nézek hát. Egyre kevesebb az, aki küzd. A java hátrál, vív, de csak magáért. A hitük veszett el az ostrom alatt.

A török jön. Már itt másznak a belső vár falain. Összehúzott szemmel nézem őket. Felnézek: utolsó perceink ezek.

Most egyetlen ordítás a tábor. Jobbra nézek: tőlem néhány méterre hatalmas termetű török. Kezében zászló. Helyet keres, ahova letűzze. Most mindent hallok. A szelet is. Látom magunkat, mint soha...

Rohanó képek: az életem. A török vigyorog... No, Titusz, gondolom... Gyerünk. Mellé lépek: a török már nem vigyorog. Sebes karommal átölelem. Elrúgom magam a faltól. Körülöttünk zeng a levegő.

Én, Dugovics Titusz, a gyáva, most már zuhanok. Érzem: a török itt a kezemben, a zászló az ő kezében. Egyek lettünk, a török, én meg a zászló.

Most villám fénylik agyamban: hiába. Hiába nyert életem értelmet ebben az utolsó pillanatban. Az ugrás értelme: semmi. No, nem éppen semmi, Titusz. Csak kevés. Ha minden gyáva leugrik egy törökkel, az kevés. Harcolni kellett volna tudni. Késő. Ez már a forró nándorfehérvári föld.